Analyysi

Rahoitus ei ole pk-yritysten suurimpien ongelmien joukossa

Rahoitusvakaus | 02.07.2019 | Eero Savolainen, Olli Tuomikoski

KIRJOITTAJAT

Eero Savolainen

Olli Tuomikoski
Ekonomisti

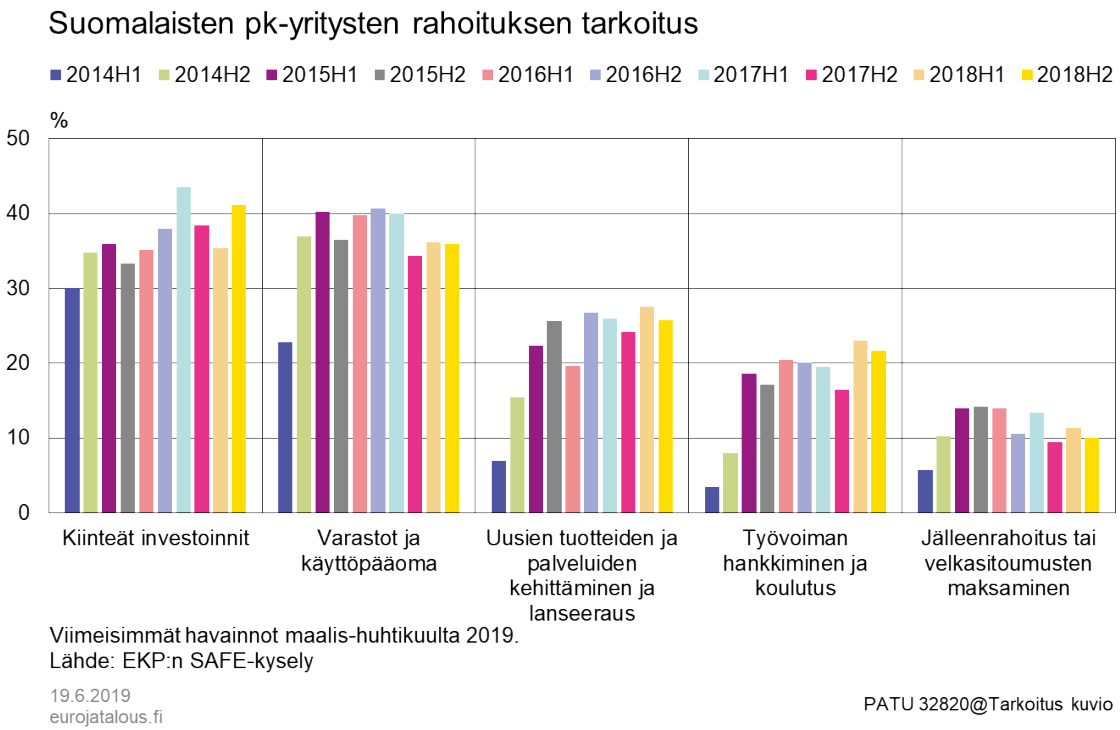
Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on suuri merkitys Suomen taloudelle. Pk-sektori on kooltaan suuri, ja etenkin voimakkaasti kasvuhakuiset pk-yritykset luovat uusia työpaikkoja. Pankit ovat pk-yritysten päärahoittajia, ja euroalueen vertailussa pankkirahoituksen saatavuus on Suomessa keskimääräistä parempi. Rahoitus ei ole pk-yritysten suurimpien ongelmien joukossa, vaikka vakuuksien puute nousee esille kyselyissä.

Pk-yritysten ja suurten yritysten raja kulkee 250 työntekijän ja 50 miljoonaa euron liikevaihdon kohdalla. Kookkaimmat pk-yritykset eivät siten ole lainkaan pieniä. Pk-yritysten osuus yrityssektorista on liikevaihdosta ja tuloksesta hieman yli kolmannes sekä 98 % yritysten

lukumäärästä (kuvio 1). Pk-yritykset työllistävät enemmän kuin suuret yritykset. Vuoden 2017 lopussa pk-yritysten henkilöstö oli 56 % kaikkien yritysten henkilöstöstä.

Kuvio 1.

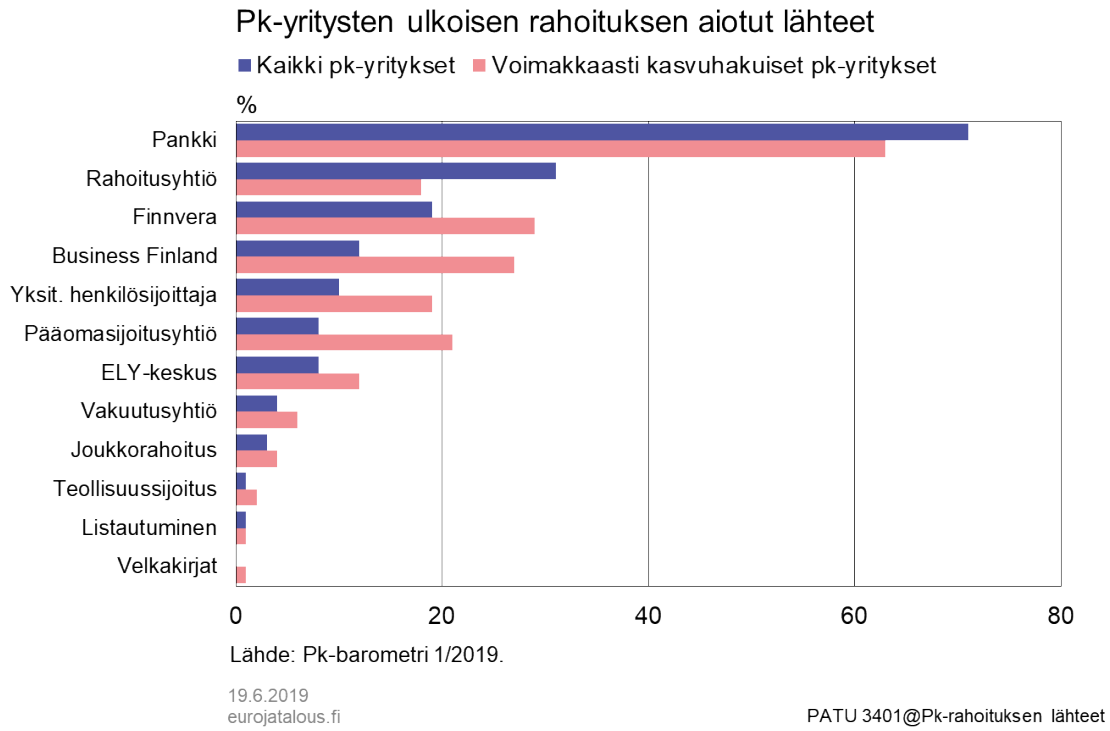

Investoinnit ja käyttöpääoma pk-yritysten yleisimmät rahoituskohteet

Pk-yritysten rahoituksen saatavuuteen ja ehtoihin on kiinnitetty huomiota. Vaikka pk-yritysten omavaraisuusaste on korkea, yrityksissä tarvitaan myös velkarahoitusta liiketoimintaan liittyviin tarpeisiin. Rahoitusta tarvitaan etenkin toiminnan alkuvaiheessa sekä laajentuessa, kun koneita ja laitteita sekä toimitiloja hankitaan. Lisäksi yritykset tarvitsevat juoksevia menoja varten käyttöpääomaa, jolla katetaan muun muassa myyntisaamisten ja varastojen edellyttämiä rahoitustarpeita. Velkarahoitusta tarvitaan myös yrityskauppoihin ja muihin yritysjärjestelyihin. Vieraalla pääomalla voidaan myös kohentaa oman pääoman tuottoa käyttämällä velkavipua. Lisäksi korkomenojen vähennys pienentää yritysten tuloveroja.

EKP:n ja Euroopan komission SAFE-kyselyiden (*Survey on the access to finance of enterprises*) mukaan rahoitusta on tarvittu lähinnä kiinteitä investointeja, varastoja ja käyttöpääomaa sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja lanseerausta varten (kuvio 2).[1]

Kuvio 2.

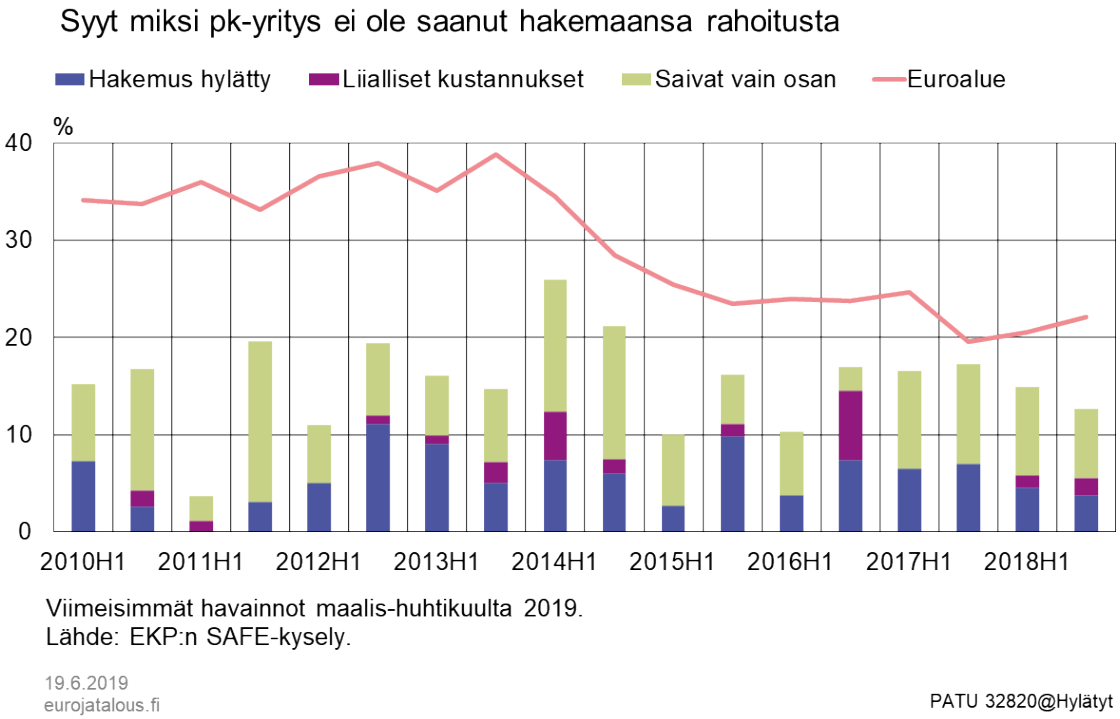

Rahoituksen saatavuus ja ehdot eivät ole pk-yritysten suurimpia ongelmia

Rahoituksesta käydään ajoittain keskustelua, jossa pk-yritykset ja rahoittajat katsovat tilannetta omilta näkökulmiltaan. Osa pk-yrityksistä ei syystä tai toisesta saa hakemaansa rahoitusta tai rahoitus osoittautuu liian kalliiksi. Toisaalta rahoittajat korostavat rahoittavansa elinkelpoisia hankkeita.

Kyselyiden perusteella rahoituksen saatavuus ei ole pk-yritysten suurimpien ongelmien joukossa (kuvio 3). SAFE-kyselyn mukaan rahoituksen saatavuus on suurin yksittäinen ongelma alle 10 prosentille pk-yrityksistä. Suurin ongelma on pätevän työvoiman puute, mikä kertoo hyvästä taloussuhdanteesta ja voi johtua myös yhteensopivuusongelmista työmarkkinoilla. Rahoituksen saatavuutta suurempia ongelmia ovat lisäksi kilpailutilanne, sääntely sekä kustannustaso.

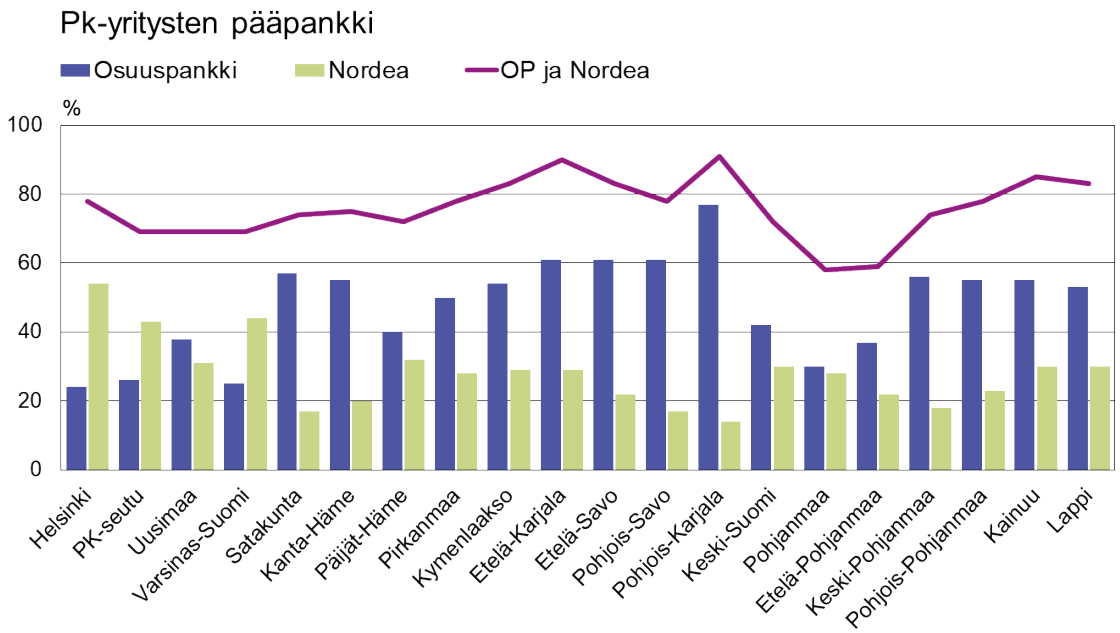
Kuvio 3.

Rahoituksen saatavuus on kuitenkin etenkin kasvuhakuisten pk-yritysten ongelma. Kasvuhakuiset yritykset ovat kansantalouden kannalta tärkeitä uusien työpaikkojen luojina. Voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten aiotut rahoituslähteet poikkeavat myös muiden pk-yritysten keskimääräisestä rahoitusrakenteesta. Vaikka pankkirahoitus on myös voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten yleisin rahoituksen lähde, se ei kuitenkaan ole yhtä yleinen kuin pk-yrityksillä keskimäärin (kuvio 4). Suomen Yrittäjien Pk-yritysbarometrin mukaan Business Finland, Finnvera, pääomasijoitusyhtiöt ja ELY-keskukset ovat keskimääräistä huomattavasti yleisempiä voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten rahoituslähteitä.

Pk-yritysten rahoitus on monipuolistunut, mutta pankit ovat edelleen pk-yrityksien tärkein rahoituslähde. Ulkoisen rahoituksen aiotuista lähteistä toiseksi suurimmat ovat rahoitusyhtiöt, joista kuitenkin osa kuuluu pankkikonserneihin. Kasvuhakuisten pk-yritysten osuus muissa rahoituslähteissä korostuu voimakkaasti verrattuna pk-yrityksiin keskimäärin. Ero korostuu Business Finlandin ja pääomasijoitusyhtiöiden osalta, sillä näiden rahoituslähteiden suosio on kaksinkertainen kaikkiin pk-yrityksiin verrattuna.

Kuvio 4.

Lähde: Pk-yritysbarometeri, kevät 2019.

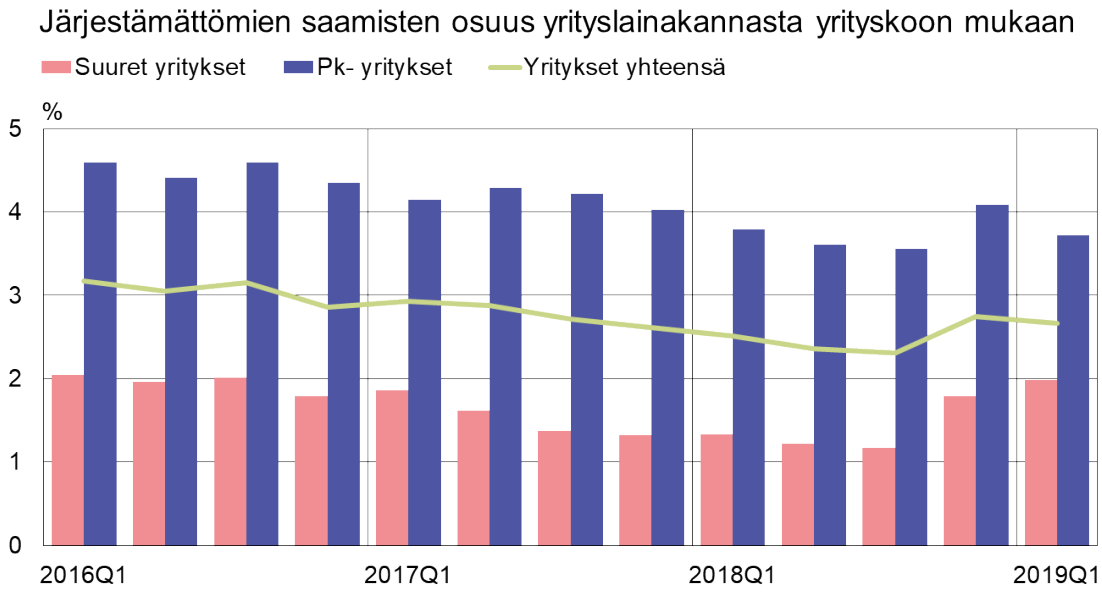
19.6.2019
eurojatalous.fi

PATU 34101@Pääpankit

Suomalaisten pk-yritysten pankkilainojen saatavuus on kyselytietojen mukaan rahaliittomaiden parhaimpien joukossa. Keväällä 2019 Suomessa toimivista pk-yrityksistä 85 % sai kaiken tai suuren osan hakemastaan pankkilainasta (kuvio 5). Euroalueella Belgiassa, Itävallassa, Ranskassa ja Saksassa oli parempi saatavuus. Myös muiden rahoituslähteiden, kuten shekkitilien, luottolimiittien, luottokorttien ja kauppaluottojen saatavuus on ollut vähintäänkin yhtä hyvä kuin pankkilainojen.

Suomalaisten pk-yritysten pankkilainojen saatavuus on ollut pääosin parempi kuin keskimäärin euroalueella, vaikka saatavuus notkahti syksyllä 2016. Kolmessa viimeisessä kyselyssä saatavuus on kuitenkin kohentunut tasolle, jolla se edellisen kerran oli vuonna 2014.

Kuvio 5.

Suomessa toimivien talletuspankkien lainat yrityksille.
Lähde: Finanssivalvonta.

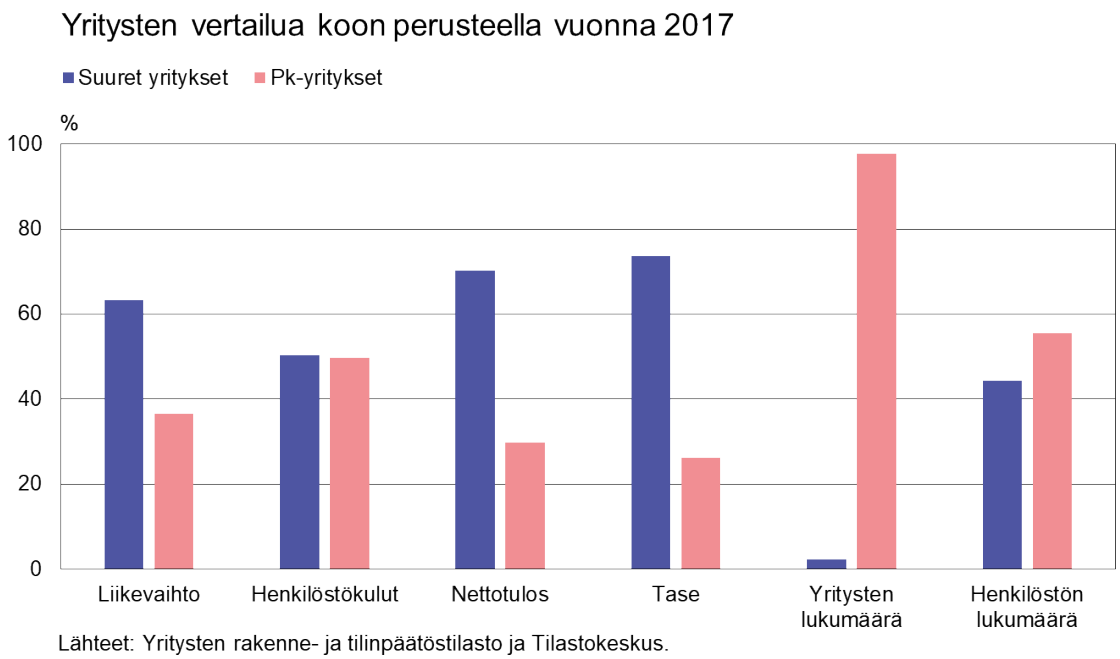
19.6.2019
eurojatalous.fi

PATU 37122@Järjestämättömät

Vakuusongelmat suurimpia puutteita vaikka tilanne on kohentunut

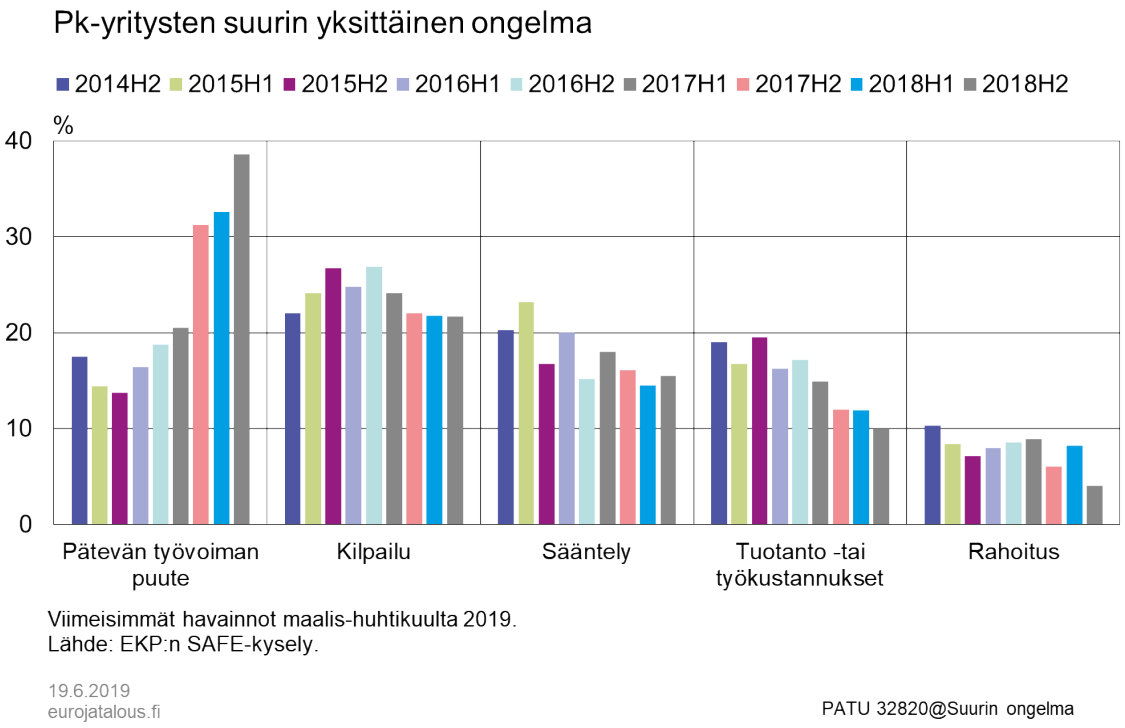
Yleisin este haetun rahoituksen saamiselle on vain osaksi myönnetty rahoitus (kuvio 6). Muita esteitä ovat rahoitushakemuksen hylkääminen ja rahoituksen liian suuret kustannukset. Euroalueen keskiarvo on lähestynyt Suomen tilannetta viime vuosina.

Kuvio 6.

Vakuuksien puute on suurin rahoituksen saantia rajoittava tekijä. Vakuusongelmia on etenkin nopeasti kasvavilla pk-yrityksillä, joilla ei ole reaalivakuuksia tai pitkää maksuhistoriaa. Vakuusvaatimuksen nettokiristyminen oli suurimmillaan vuosina 2013–2014, jonka jälkeen vakuusvaatimukset ovat pääosin lieventyneet (kuvio 7). Tuoreimmassa kyselyssä vakuusvaatimusten nettokiristyminen on jonkin verran suurempi kuin euroalueella keskimäärin.

Kuvio 7.

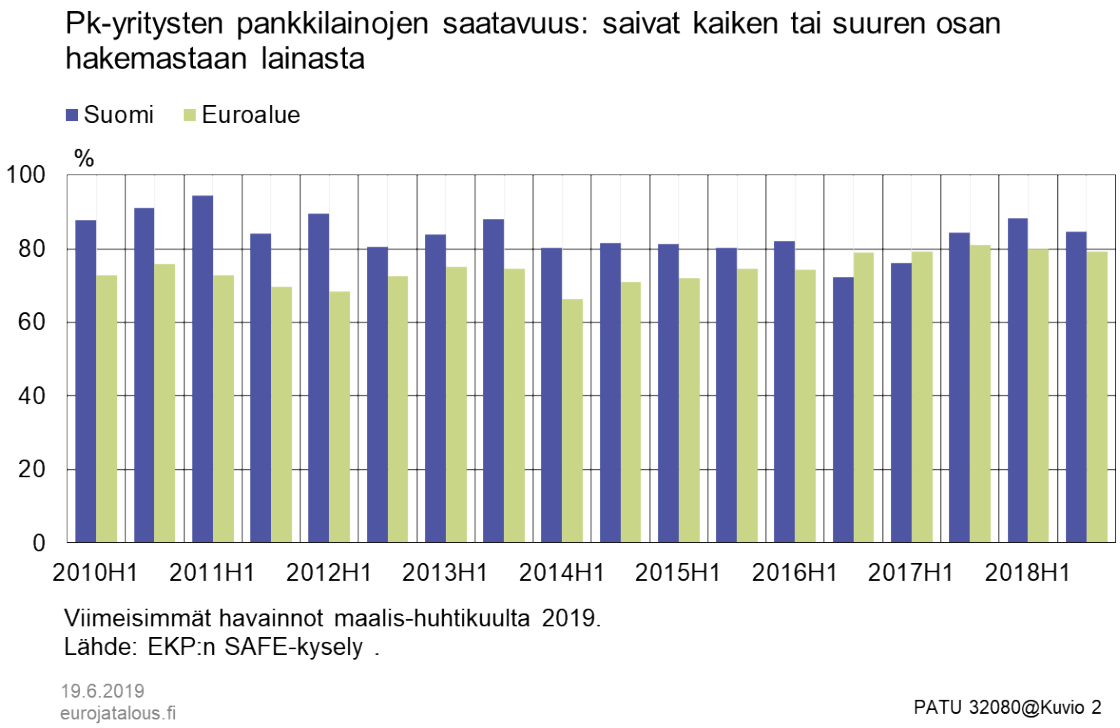

OP Ryhmä ja Nordea dominoivat pk-yritysrahoitusta

Pk-barometrin mukaan Nordea on pk-yritysten pääpankki pääkaupunkiseudulla ja Varsinais-Suomessa. Muualla OP Ryhmä on yleisin pääpankki, ja useilla alueilla se on pääpankki yli 50 prosentille pk-yrityksistä. OP Ryhmä on erityisen suosittu pk-rahoittaja Savo-Karjalassa sekä Pohjois-Suomessa.

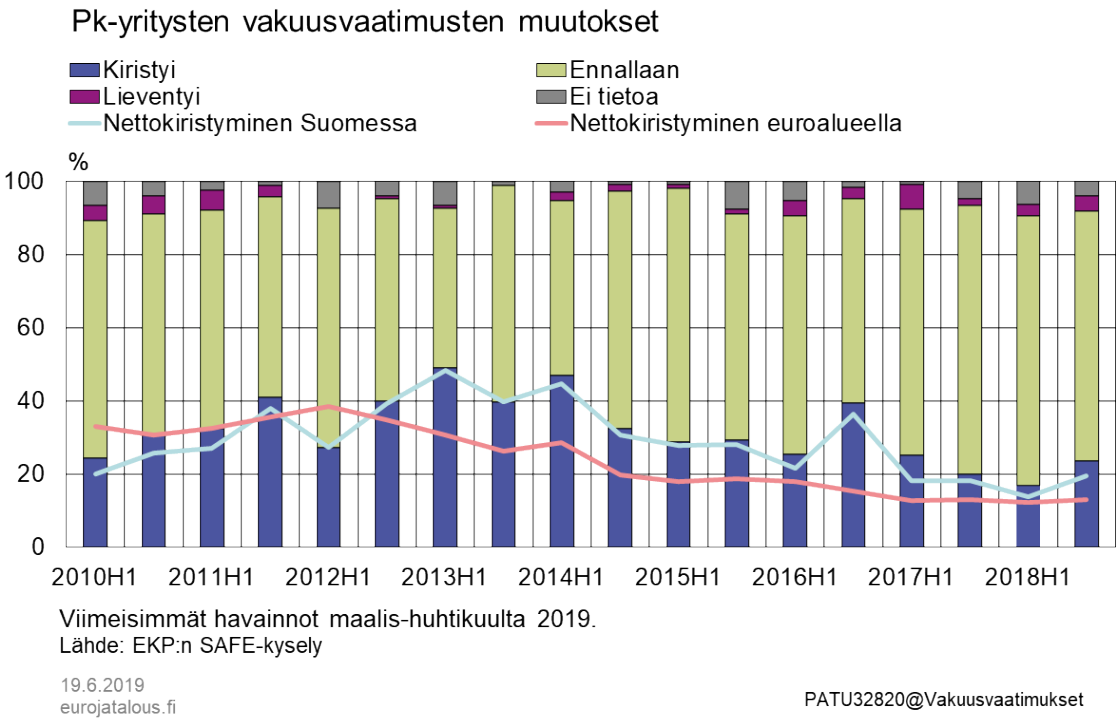
Suomen pankkisektorin konttoriverkko on tiheimmillään Helsinki-Turku-Tampere-kolmion sisäpuolella. Vastaavasti Joensuu-Oulu-linjan pohjoispuolella konttorien lukumäärä on pieni absoluuttisesti ja etenkin alueen kokoon suhteutettuna. Konttorien ja pääpankkien sijainnin perusteella pk-yrityksillä on kasvukeskusten ulkopuolella vähemmän vaihtoehtoja pankin valitsemisessa, mikä saattaa näkyä myös rahoituksen saannissa ja ehdoissa.

Kuvio 8.

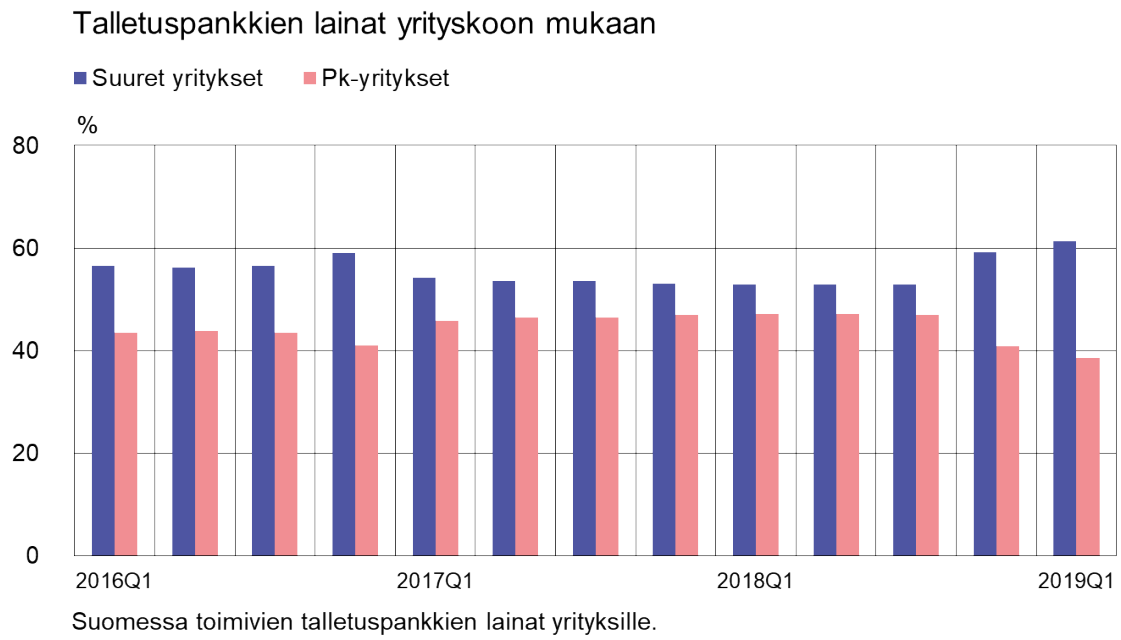
Finanssivalvonnan mukaan talletuspankkien yrityslainakanta jakautuu siten, että suurten yritysten lainat muodostavat siitä noin 60 % ja pk-yritysten noin 40 % (kuvio 9). Pk-yritysten verraten suuri osuus lainakannasta vahvistaa kyselyissä esille tulleen huomion, että pk-yritysten pankkirahoitus on yleistä.

Kuvio 9.

Pk-yritysten korkeampi luottoriski ilmenee ongelmaluottojen suurempana määränä. Järjestämättömien saamisten osuus pk-yrityksille myönnetystä lainakannasta oli 3,7 % maaliskuussa 2019. Suurten yritysten vastaava luku oli 2,0 % (kuvio 10).

Kuvio 10.

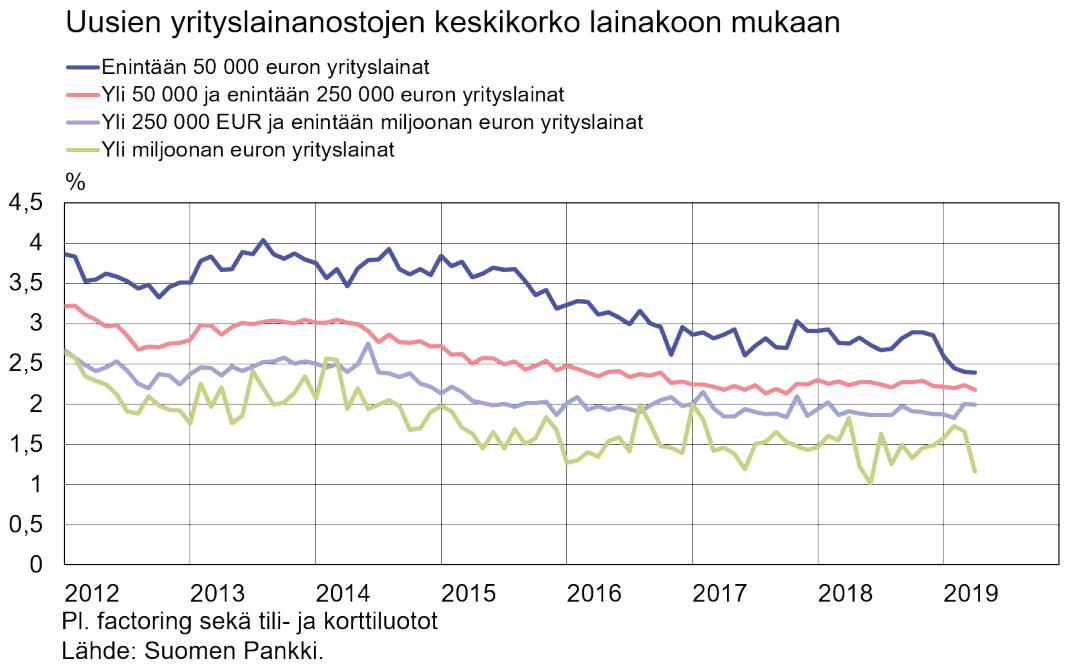

Korkotaso pysynyt yli kahden vuoden ajan lähes muuttumattomana

Korkokulujen suhde käyttökatteeseen kuvaa yrityksen juoksevan toiminnan kykyä suoriutua korkokuluista. Tämä suhdeluku on pienentynyt vuoden 2014 jälkeen. Tähän on vaikuttanut lähinnä käyttökatteen kohentuminen, joka näkyy etenkin suurten yritysten tunnusluvun voimakkaasta pienenemisestä. Myös korkokulut ovat pienentyneet.

Uusien yrityslainanostojen keskimääräinen korkotaso on viimeisen reilun kahden vuoden aikana pysynyt melko muuttumattomana (kuvio 11). Korkotaso eroaa erikokoisten yrityslainojen välillä. Korkeimpia korkoja maksetaan pienimmistä, alle 50 000 euron lainoista, mutta muiden luokkien välillä erot ovat vähäisempiä. Suuruudeltaan 50 000–250 000 euroa olevien uusien yrityslainojen keskikorko oli 2,18 % huhtikuussa 2019, kun viisi vuotta aiemmin niiden keskikorko oli 3,01 %. Suurimmissa, yli miljoonan euron uusissa yrityslainoissa kuukausittaisen keskikoron vaihtelu on voimakkaampaa. Uusien yli miljoonan euron yrityslainojen keskikorko oli 1,16 % huhtikuussa 2019, kun edeltävänä kuuna se oli 1,65 %. Huhtikuussa 2014 nostettujen yli miljoonan euron suuruisten yrityslainojen keskikorko oli 1,94 %.

Kuvio 11.

Luottotietokanta tarkentaa analyysia tulevaisuudessa

Suomen Pankki on alkanut muiden euromaiden keskuspankkien tavoin kerätä luottolaitoksilta luottokohtaista tietoa muista kuin kotitalouslainoista. Syyskuusta 2018 asti kerätty luottotietokanta tulee auttamaan yritysten luotonsaannin tutkimista, kun sen tiedot otetaan myöhemmin tuotantokäyttöön. Tietokanta tulee mahdollistamaan rahoituksen välittymisen tarkastelun yrityksen kokoluokan mukaan ja aiempaa tarkemmalla tasolla. Se tulee mahdollistamaan esimerkiksi lainojen alueittaisen jakautumisen tarkastelun ja erilaisten jakaumien tutkimisen kattavien lainakohtaisten tietojen ansiosta.

Viitteet

1. Euroopan keskuspankki julkaisee kyselyn euroalueen pk-yritysten rahoituksesta kahdesti vuodessa. Lisäksi Euroopan komissio julkaisee kerram vuodessa kyselyn eurooppalaisten muiden kuin rahaliittomaiden tiedoista. ↑

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Asiasanat

pk-yritykset, rahoituksen saatavuus, yritysrahoitus